

O ușa oarecare sau Liiceanu – unu la un milion

Adrian Lesenciuc

Motto: *“Este un semn de noblete mentală să știi să admiri ce te depășește”* (Gabriel Liiceanu, Ușa interzisă, pag.67)

[...] Am citit “Ușa interzisă”, Editura Humanitas, București, 2002 cu promisiunea precedentilor lectori că voi descoperi o lucrare bună și cu tentația cronicilor pozitive care invitau la lectură. Am descoperit un jurnal de suflet, un “edificiu afectiv”. “Ușa interzisă”, la nivel lingvistic, nu este “un text ‘mare’, ci un text onest și sufletește bun” (pag.105). „Ușa interzisă” se pretează chiar la a fi înțeleasă ca uz al scrisului confesional, pe post de terapie. Lipsa deschiderii nu este condamnată, dar trebuie semnalată. Capacitatea de exprimare, disponibilitatea discursivă sunt și calități ale unui exeget (pentru că, dacă Noica aparține istoriei gândirii și Țuța mitologiei culturale, v.pag.68, Liiceanu va aparține probabil istoriei exegezei). A trece dincolo de “limite” (obsesia studiilor sale), dincolo de “ușa interzisă”, nu este menită decât marilor spirite, ne convinge autorul. Gabriel Liiceanu nu poate forța trecerea (și, printre rânduri citim, oarecum surprinși, este conștient de acest lucru). [...]

O ușoară confuzie pune la un moment dat stăpânire pe discurs: *“Nefiind scriitor, nu mă puteam re-investi în personaje (...)”* (pag.20)¹. Atunci cine

¹ Curios e faptul că Liiceanu e prezentat pe pagina de Internet a Editurii Humanitas după cum urmează: Gabriel Liiceanu este una dintre figurile marcante ale Școlii de la Păltiniș; personalitate civică și academică, filosof, eseist și scriitor. *Jurnalul de la*

se transpune în jurnal, filosoful Liiceanu? (...) Sau Nietzsche a sperat degeaba ca o lucrare filosofică fundamentală (“Așa grăit-a Zarathustra”) să fie percepută drept mare poem? De altfel, autorul declară singur că *“Ultimul care a încercat să readucă și să se dezbată de ‘limbajul filozofiei’ a fost Nietzsche, dar ideile lui nu se ridicau la nivelul vervei lui literare (...)”* (pag.23). Cum să fi fost cu puțință ca aceste lucrări *“grevate de un iremediabil kitsch metafizic”*, cum subliniază Liiceanu, să dărâme, în timp, sistemul rigid de valori al modernității? Nietzsche, suntem convingeți, nu s-a excomunicat din tărâmul filosofiei (*horribile dictu!*), cum se sugerează în “Ușa interzisă”. Bivalența sa (spre a mă exprima pe înțelesul celor ce fac apel la resorturile gândirii divergente) i-a permis să aducă surplusul necesar de sens din afara exprimărilor rigide, să prefigureze gândirea slabă. Iar printre promotorii gândirii slabe la noi, articulată pe locul și pe ființa românească (nu pe fiirea și pe timpul heideggerian) s-a numărat și Noica, în timp ce discipolul său, Liiceanu, nu a reușit să acceadă în zona fluctuantă a filosofiei, la “limite” sa – limita generatoare de idei, prin contactul cu celelalte “tărâmurii”. Liiceanu (se) justifică în continuare: *“‘Filozof’ nu mai eram pentru că pierdusem apetitul pentru ‘desfășurarea unui gând’”*.

Privitor la menirea jurnalului, *“ei bine, jurnalul face direct ceea ce restul*

Păltiniș este un bestseller al anilor '80, mijlocind pentru public întâlnirea cu modelul cultural construit de Noica. Din aceeași perioadă datează traduceri din Platon și primele traduceri din Heidegger, la a cărui cunoaștere în România va contribui esențial. *Apel către lichele* devine un manifest al conștiinței civice românești. După 1990, seria volumelor de filosofie inițiată de *Tragicul* continuă cu *Cearta cu filosofia* și *Despre limită*. În seria *Despre minciună, Despre ură, Despre seducție*, filosofia se deschide spre un discurs mai eseistic și implicat în viața cetății. *Ușa interzisă, Scrisori către fiul meu și Întâlnire cu un necunoscut* îl impun ca pe unul dintre cei mai importanți și citați autori de “literatură personală” din România.

literaturii face printr-o galerie de măști”. Direct însă sunt ucise figurile retoricii, iar povestirea se apropie, în cel mai fericit caz, de scenariu. În plus, intimitatea autorului reiese din parcursul lumilor sale în lucrare: lumi ale concretului și ale ficțiunii deopotrivă, lumi ale conștientului și în-sau subconștientului amestecate.

“Filosofia presupune codul, pe când literatura stilul”, ne anunță victorios Liiceanu (pag.136). Dar păcătuiește, rotindu-se în cercul vicios al propriilor afirmații: filosofia poate fi percepută astfel doar după propria plasă cu ochiuri cu care prinde lumea. Cu alte cuvinte, oricât de detaliată ar fi harta unui teritoriu, rămâne hartă doar a acelui teritoriu și induce în eroare dacă este utilizată înafara limitelor. Iar *codul* este important doar din această perspectivă. Filosofia se extinde, totuși, dincolo de *“tapiseria metafizică”* (pag.137). Efortul de a gândi “legat” este necesar, dar nu este obligatorie ramificația plană. Or, în ceea ce privește închiderea în propriile ramificații, aceasta este specifică celor școliți în intenția metodei și nu împotriva ei (cum încercase Noica, prin „antrenorul cultural”). Necessar ar fi ca din orice încorsetare să fie posibil (și asigurat) saltul în Abgrundul heideggerian, neantul care scoate din încălceala codului, chiar și cu riscul abordării stilului ca definitiv. Nietzsche și-a dorit un mare poem în proză intitulat “Așa grăit-a Zarathustra”. Este normal să nu-i convină lui Gabriel Liiceanu această aserțiune, câtă vreme afirmă: *“o filosofie rezistă ca filosofie tocmai dacă poate fi învățată ca un catehism, ca un limbaj care nu poate fi evitat.”* (pag.137). Perspectiva este firească pentru eternul discipol, eternul exeget, nu și pentru cel ce excede rigoarea catehismului, ce trece dincolo de “ușa interzisă” nicidecum prin repetarea cosmogenezei gândirii vreunui filosof (continuare în pagina 10, Apeductul Christian Kertsch).

Pagina 10 (Apeductul Christian Kertsch):

Laurian Stăncescu,
Însămânțarea Creației

Adrian Lesenciuc, O
ușă oarecare

<http://www.ascedu.ro/revista.html>

Traseul de lectură:

